

ROVARTANI LAPOK

I. kötet.

1884. október.

10. füzet.

A rovargyűjtésről.

IV.

Valamint a lepkéket, úgy a szitakötőket (*Pseudoneuroptera*) is csak hálóval gyűjtjük. A tulajdonképeni szitakötőket vizek környékén hideg borongós időben lomhán a vízi növényeken ülve találjuk. Szintén ily könnyen keríthetők kézre alkonyat táján és a kora reggeli órákban, kivált tavak és mocsarak közelében kórokon vesztegelve. Napfényes szép időben a nyílsebese repülő szitakötők éberségét aligha bírjuk kijátszani és őket hálóba keríteni.

A kérészek (*Epheméridae*) sokszor roppant tömegekben jelennek meg a folyóvizek partjain. Gyűjtésüknél fontos az egyes fajok megjelenésének idejét feljegyezni, mert ezek évenként szabályos időközökben jelennek ugyan meg, de mindig legfeljebb csak néhány napig találhatók.

A picziny Psocidák fákon és bokrokon a levelek alsó lapján tartózkodnak, honnan egy felfordított esernyőbe könnyen lerázhatók. A szabadban élők mind szárnyasak; csakis két fajnak (*Atropos pulsatoria* és *Troctes divinatorius*), mely a házakban porban, régi könyvekben, növény- és állatgyűjteményekben tartózkodik, nincsen szárnya.

A reczésszárnyúak (*Neuroptera*) rendjének legtekintélyesebb részét a Phryganeidák képezik, melyek alakjukra nézve lepkékhez hasonlítanak, de szárnyaikon pikkelyek nincsenek és szájszerveik rágók. Mocsarak közelében alacsonyabb növényekről hálózva vagy fákról és bokrokról esernyőbe rázva kerülnek legkönnyebben birtokunkba. A ragadozó Panorpa, Raphidia, Hemerobius és Chrysopa-fajok fákon és bokrokon leskelődnek zsákmány után. A hangyaleső (*Myrmeleon*)-fajok álczáinak tölcseeres lesőgödreit gyakran találhatjuk kerítések alatt, homokos helyeken stb., de magát a kifejlett rovar csak helyenként látjuk repkedni; azért legcélszerűbb az összegyűjtött álczákat nevelni fel. A legérdekesebb reczésszárnyú rova-

rok egyike bizonyára a kis *Boreus hiemalis*, melyet csak december és január hónapokban a havon mászkálva lehet találni.

Az egyenesszárnyúak (*Orthoptera*) különösen a száraz helyeket és napfényes lejtőket kedvelik, a hol leginkább ősz felé találhatók teljesen kifejlődött állapotban. Többnyire nagy vagy közép-nagyságú állatok, melyek kedvező viszonyok (száraz, meleg időjárás) mellett rendkívül elszaporodnak és nagy károkat okoznak. E tekintetben a sáskafélék (*Acridiodea*) tűnnek ki; régóta hirhedt már közülök a vándorsáska, mely azonban itt hazánkban is honos s egyes példányokban szórványosan mindig található. Egy másik faja a sáskának, a kerepelő-sáska (*Pachytylus stridulus*) hazánk hegyes vidékein épen nem ritka. Néha a sáskák kisebb rokonai, a *Stenobothrus* és *Stauronotus*-fajok szintén annyira elszaporodnak, hogy a kaszálókat nagyobb részt letarolják.

A szöcskék (*Locustina*) már túlnyomó részben erdők tisztásain, irtásokban és bozótos helyeken tanyáznak. Itt találjuk az *Odonatura*, *Phaneroptera* és *Thamnotrizon*-nemek csinos fajait; de a sárgászöld színű *Meconema varium* már a cserfák lombjain tartózkodik, a honnan esernyőnkbe verjük le. A fogas lábú szárnyatlan *Saga serrata* kopár hegyeken a gyér fű között tartózkodik; az *Ephippigera vitium* a szőlőkben hallatja erős czirpelését, a laposhátú ritka *Onconotus Servillei* pedig inkább a homokos rónát kedveli.

A tücsökfélék (*Gryllodea*) közül a szennyessárga házi tücsök (*Gryllus domesticus*) eléggé alkalmatlankodik mélabús hangjával. A czombtövénél veresszínű mezei tücsköt (*Gr. campestris*) is ismeri mindenki, de már a csinos *Gr. frontalis*, melyet fehér homlok-szalagja tüntet ki, kevesen veszik észre. Futóhomok rónáinon néha százával ugrál az apró *Xya variegata*, mely a közönségesen ismert lótetűnek legközelebbi, de teljesen ártatlan rokona. A hangyák fészkeiben, különösen a kövek és fadarabok alatt fészkelő *Formica fuscá*-nál, figyelmes keresés után a 3½ mill. hosszú *Myrmecophila acervorum*-ot fogjuk vendégül találni, mely e nemű gyűjteményünknek egyik legérdekesebb darabját fogja képezni.

Dombos vidékeken legalább hangjáról mindenki ismeri az altató zenéjű »gyűjts« vagy ősziférget, mely a tücskökkel van rokonságban s a tudományban *Oecanthus pellucens* nevet visel.

A fülbemászó-féléket Magyarországon 6 faj képviseli; ezek közül a *Chelidura acanthopygia* a havasalji táj lakója és Tátrafüred körül s a mármarosi hegyeken majd minden kő alatt tanyázik egy-kettő.

Erdőkben bokrok és kövek alatt több apró csótánfaj tenyészik. A német és az amerikai csótán (*Phyllodromia germanica* és *Periplaneta orientalis*) azonban már sokkal civilizáltabb életet folytatnak, mert ők a nagy városok állandó lakói.

Az apró Thysanurákat kivált nedves helyeken moh és kövek alatt, lehullott falevelek és gaz között találhatjuk és legkönnyebben akként gyűjthetjük, hogy a fürgén ugrándozó állatkákat egy kis üvegcsével hirtelen leborítjuk, mire a nélkül, hogy újjainkkal megérintenők, borszeszes üvegbe dobjuk.

Íme, e rövid vázlatból is láthatjuk tehát, hogy a rovargyűjtés milyen változatos és sokoldalú foglalkozást képez. A rovarász, ha a rovarok életmódját és a gyűjtés különféle fortélyait ismeri, a szabad természetben csaknem mindenütt gazdag és háládatos vadászterületre akad. A rovargyűjtés, legyen annak célja akár a komoly tudományos bűvárkodás, akár csak a szórakozás, mindig olyan élvezetet és tanulságos időtöltést képez, hogy a ki egyszer hozzá fogott, az alig fogja többé abban hagyni. Kívánom, hogy olvasóink közül is minél számosabban szegődjenek ez ártatlan sport hívei közé; meggyőződnek majd, hogy az ép oly hasznos, mint kellemes. Már pedig tudjuk, hogy: »Omne tulit punctum, qui miscuit utile dulci!«

Biró Lajos.

A kolumbácsi légy.

— Egy színes táblával. —

Hazánk délkeleti sarkának, a vadregényes Alsó-Duna mellékének egyik különös nevezetességét képezi az a veszedelmes kis rovar, mely a »kolumbácsi légy« neve alatt már régóta országos, sőt mondhatni európai hírességre tett szert. Szintén e név alatt említik legelőször a múlt századbéli írók, mint Grisellini, Grossinger és mások, a kik azonban a rovar természetrajzáról csak keveset szólnak, hanem inkább csak tömeges megjelenését és kárteteleit írják le, — nem feledkezvén meg arról az általánosan elterjedt néphitről sem, hogy e legyecskék az Alsó-Duna szorosaiban található mészkőbarlangokban keletkeznek és azokból rajzanak elő.

A kolumbácsi légynek első tudományos ismertetője Dr. Schönbauer József Antal (1788-tól 1807-ig a pesti egyetemen a természetrajz tanára) volt, a ki 1783-tól 1785-ig a Bánságban mint kincstári bányaorvos működvén, a rovar a helyszínén tanulmányozta és vizsgálatainak eredményét 1795-ben német nyelven